

Vastaus valtuustoaloitteeseen nuorille suunnatusta osallistuvasta budjetoinnista

Valtuusto 12.03.2025 § 26

Jaana Diakite (kok.) ja Visa Tarikka (kok.) sekä muut 33 allekirjoittajaa tekivät valtuustoaloitteen, että nykyisen osallistuvan budjetoinnin rinnalle toteutetaan osallistuva budjetointi yläkoulun 7.–9. luokkalaisille omalla erillisellä budjetilla.

Päätös

Aloite lähetettiin kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.

Kunnanhallitus 20.10.2025
342/00.02.00.02/2025

Valtuutetut Jaana Diakite, Visa Tarikka ja Tarleena Takalo-Eskola tekivät 12.3.2025 valtuustoaloitteen 32 valtuutetun kannattamana toteutettavaksi osallistuvan budjetoinnin yläkoulun 7.–9. luokkalaisille omalla erillisellä budjetilla nykyisen osallistuvan budjetoinnin rinnalle.

Valtuustoaloitteen mukaan nuorten omalla osallistuvan budjetoinnin toteutuksella nuoret voisivat saada äänensä kuuluviin, antaisi heille mahdollisuuden vaikuttaa omaan ympäristöönsä, yhteisöllisyys lisääntyisi ja nuoret pääsisivät aktiivisesti osallistumaan heitä koskevien päätösten tekoon. Esimerkkinä valtuustoaloitteessa annetaan Kouvolan kaupungin Osallistuva budjetointi 2024–2025 Nuorten Kouvola. Alkuperäinen valtuustoaloite on listan liitteenä.

Konsernipalvelut on valmistellut aloitteeseen seuraavan vastauksen:

Nuorten osallisuuden ja vuorovaikutuksen tavat Nurmijärvellä

Kunta pitää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia tärkeinä, sillä nuorten osallistuminen päätöksentekoon edistää demokratiaa, yhteisöllisyyttä ja vastuullisuutta. Nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnassa on useita tapoja, joiden kautta nuoret voivat tuoda näkemyksiään esiin ja osallistua kunnan kehittämiseen. Nämä kuvataan lyhyesti seuraavassa:

- 1) Nurmijärvellä toimii nuorisovaltuusto sekä koulujen vaikuttajaryhmiä (oppilaskunnat). Nuorisovaltuusto edistää nuorten asioita Nurmijärvellä järjestämällä nuorille tapahtumia, osallistumalla edustajiensa kautta valtuusto- ja lautakuntatyöskentelyyn ja välittämällä nuorten näkökulmaa päättäjille tekemällä esimerkiksi aloitteita.
- 2) Kunnassa toteutetaan ennakkovaikutusten arviointeja, joissa osallistetaan ja kuullaan niitä kuntalaisia, kuten nuoria, joita päätettävä tai valmisteltava asia koskee. Esimerkkinä vuosien 2023–2025 Klaukkalan, Rajamäen ja Nurmijärven palveluverkkotyö, jossa lasten ja nuorten näkemyksiä ja ideoita siitä millaisia palveluita he toivovat ja tarvitsevat tulevaisuudessa, on kerätty laajasti varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.

- 3) Nuorten mielipiteitä palveluista ja niiden kehittämiskohteista selvitetään vuosittain heitä koskevien palvelujen arviointikyselyissä.
- 4) Nykyisessä osallistuvan budjetoinnin toteutuksissa kaikki kuntalaiset ovat voineet osallistua. Nuoria on erikseen kutsuttu osallistumaan mm. nuorisovaltuuston ja Wilman kautta (jonain vuonna myös välitetty tietoa nuorisotalojen seinillä olevilla julisteilla).
- 5) Toiminta- ja kohdeavustuksia myönnetään nurmijärveläisille nuorisoyhdistyksille ja nuorten toimintaryhmille hyvinvointilautakunnan 24.1.2023 § 5 hyväksymän nuorisoyhdistysten avustussäännön mukaisesti. Toiminta-avustuksiin varattu määräraha on 24 000 euroa ja kohdeavustuksiin varattu määräraha on 4 500 euroa. Hakuaika on vuosittain maaliskuussa.

Osallistuva budjetoinnin toteutus Nurmijärvellä

Osallistuva budjetointi on toimintatapa, joka yhdistää taloutta ja demokratiaa ja jonka avulla asukkaat otetaan mukaan suunnittelemaan ja päättämään mihin yhteisiä verovaroja käytetään. Sen toteuttamiseen ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa tapaa, vaan sitä voidaan toteuttaa monin eri tavoin. Se voi olla osa kunnan budjettia (oma määräraha) tai osa yksittäistä projektia tai investointihanketta, jolloin sitä voidaan hyödyntää, kun suunnitellaan ja tehdään päätöksiä esimerkiksi investoinneista tai palveluista. Osallistuvan budjetoinnin toteutuksissa sama malli ei sovellu kaikkialle ja kaikkiin tilanteisiin, vaan toteutus tulisi suunnitella resurssien ja tavoitteiden mukaan.

Nurmijärvellä osallistuva budjetointi toteutettiin ensimmäisen kerran vuonna 2017, jonka jälkeen toteutus on tehty vuosittain lukuun ottamatta vuotta 2022. Toteutustapana on ollut osuus budjetista. Määrärahan määrä on vaihdellut vuosittain 25 000–50 000 euron välillä. Viime vuodet määräraha on ollut 25 000 e.

Kokemukset osallistuvan budjetoinnin toteutuksesta Nurmijärvellä

Osallistuvan budjetoinnin toteutuksessa on ilmennyt haasteita, joihin nykyinen malli – erillinen vuosittainen määräraha – ei tarjoa riittäviä ratkaisuja. Näitä haasteita ovat:

- Vuosittain noin 60–75 % kuntalaisten jättämistä OsBu-ideoista on ollut liian kalliita nykyiseen budjettiin nähden. Esimerkiksi ehdotukset koira- ja leikkipuistoista, kuntoportaista ja uusista liikuntapaikoista on jouduttu hylkäämään, mikä on voinut aiheuttaa pettymyksen osallistujille.
- Ideoiden arviointi, toteutuksen suunnittelu ja toteutus vie paljon työaikaa ja resursseja, joita ei voi ennakoida, sillä ideoiden sisältöä ei voi etukäteen tietää. Ideat määrittävät mikä toimiala tai yksikkö tulee vastaamaan hankkeen toteutuksesta. Lisäksi toteutus saman vuoden loppuun mennessä voi olla haastavaa.
- Monet ideoista ovat liittyneet tulosityksiköiden normaaliin toimintaan (esim. roska-asoiden hankinta tai ympäristön kohentaminen), jolloin mahdollinen OsBu-määräraha on ollut ikään kuin lisäbudjetti hankkeen toteuttavalle yksikölle, mutta toteutus tai sen suunnittelu on tapahtunut normaalin toiminnansuunnitteluprosessin ulkopuolella.
- Toteutus synnyttää kustannuksia, joita ei ole huomioitu OsBu-määrärahassa. Näitä ovat esimerkiksi ideoiden keräys- ja äänestysjärjestelmä (1200 €/v) ja ideoiden arviointiin ja viestintään kuluvat resurssit.
- Toteutettujen hankkeiden ylläpito lisää tulevien vuosien käyttötalousmenoja. Vaikka äänestykseen hyväksytään vain ideat, joista ei synny merkittäviä käyttötalousmenoja, kaikista kunnan toteuttamista hankkeista syntyy menoja tuleville vuosille.

Edellä esitettyjen haasteiden vuoksi vuoden 2026 talousarviossa esitetään, että erillisestä osallistuvan budjetoinnin määrärahasta luovutaan ja siirrytään käyttämään mallia, jossa kuntalaiset osallistuvat kunnan jonkin toimialan tai tulosityksikön määrärahojen tai määrärahojen osan käytön suunnitteluun ja päätöksentekoon. Kohteet päätetään vuosittain. Yleisesti tämä tarkoittaa osallistuvan budjetoinnin toteuttamista investointihankkeissa, mutta sitä voidaan soveltaa myös niin, että asukkaille tai täsmällisemmin palvelun käyttäjille, tulee päätettäväksi osa toimialan tai tulosityksikön budjetista.

Uudistetun toimintatavan hyötyinä on:

- Lähidemokratian edistyminen/paraneminen
- Osallistuva budjetointi yhdistyy muiden kehityshankkeiden ja -prosessien kanssa
- Osallistuvan budjetoinnin tavoitteet ovat selkeämmät
- Osallistuvan budjetoinnin tulokset ja vaikuttavuus tulee paremmin näkyville
- Hankkeiden toteutusten suunnittelu on resursoinnin osalta sujuvampaa ja tuleviin ylläpitokustannuksiin voidaan varautua ennakoon

Vastauksena aloitteeseen todetaan, että Nurmijärven kunta ei toteuta nykyisen osallistuvan budjetoinnin rinnalle osallistuvaa budjetointia yläkoulun 7.–9. luokkalaisille omalla erillisellä budjetilla.

Sen sijaan kunta kehittää uuden osallistuvan budjetoinnin mallin, jonka osalta nuorisopalvelut on sitoutunut toteuttamaan kokeilun uuden toimintamallin testaamiseksi. Kokeilussa nuoret pääsevät osallistuvan budjetoinnin kautta suunnittelemaan ja päättämään osasta (500 €) nuorisotalojen budjetin käytöstä. Kokeilu toteutetaan vuoden 2026 aikana kaikissa nuorisopalveluiden tiloissa. Se ei vaadi erillistä määrärahaa, vaan toteutus tapahtuu nykyisen budjetin puitteissa.

Lisäksi kunta sitoutuu edistämään nuorten osallisuutta olemassa olevien tapojen ja rakenteiden kautta. Kunta seuraa aktiivisesti muiden kuntien kokemuksia osallistuvan budjetoinnin eri toteutustavoista.

Esittelijä

Kunnanjohtaja

Esitys

Kunnanhallitus päättää esittää valtuustolle, että se päättää

1. hyväksyä edellä annetun vastauksen valtuustoaloitteeseen sekä
2. todeta, ettei valtuustoaloite anna aihetta muihin toimenpiteisiin ja valtuustoaloite todetaan loppuun käsitellyksi.

Valmistelija

palvelumuotoilija Piia Nurkka, piia.nurkka(at)nurmijarvi.fi
hallintojohtaja Katja Vuorinen, katja.vuorinen(at)nurmijarvi.fi

Päätös